

# **Kylän Kattaus -liikelaitoksen selonteko sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan järjestämisestä sekä arvio merkittävimmistä riskeistä vuodelta 2024**

## **Sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan järjestäminen**

Sisäisellä valvonnalla tarkoitetaan yleisesti kaikkia niitä toiminta- ja menettelytapoja, joilla toimielimet, johtavat viranhaltijat ja muut esihenkilöt pyrkivät varmistamaan toiminnan laillisuuden ja tuloksellisuuden, resurssien ja omaisuuden turvaamisen sekä raportoinnin ja tietojen luotettavuuden. Riskienhallinnalla puolestaan tarkoitetaan järjestelmällisiä menettelyä, joiden avulla tunnistetaan ja kuvataan kunnan toimintaan liittyviä riskejä, arvioidaan riskien merkitystä ja niiden toteutumisen todennäköisyyttä, sekä määritellään toimintatavat riskien hallitsemiseksi, valvomiseksi ja säännönmukaiseksi raportoimiseksi.

Lait, organisaation säännöt sekä sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan perusteet ja ohje määrittelevät sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan vastuut ja menettelyt. Kaupunginvaltuusto vastaa kuntalain mukaisesti kaupungin toiminnasta ja taloudesta sekä päättää sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan perusteista. Kuntalain mukaan kaupunginhallituksen tulee huolehtia sisäisestä valvonnasta ja riskienhallinnan järjestämisestä. Lisäksi kaikki tilivelvolliset toimielimet ja viranhaltijat, joille on annettu toimivaltaa varojen käytössä, vastaavat sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan toimeenpanosta ja tuloksellisuudesta omalla vastuualueellaan.

Kylän Kattaus -liikelaitoksen johtokunta ja liikelaitoksen viranhaltijajohto on järjestänyt vastuualueensa sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan annettujen sääntöjen ja ohjeiden mukaisesti. Valvontaa toteutettiin raportointijärjestelmän avulla sekä keittiöissä tehtävillä auditoinneilla. Palveluohjaajan toteuttamia sisäisiä auditointeja tehtiin vuoden 2024 aikana 31 keittiöön, joka on 38 % palvelukeittiöiden kokonaismäärästä. Myös muita ohjauskäyntejä toteutettiin säännöllisesti koko palvelualueella. Kassakoneen omaavien keittiöiden käteiskassat tarkistetaan vähintään kerran vuodessa. Vuonna 2024 tehtiin kassatarkastukset kaikissa keittiöissä, joissa on käteismyyntiä. Pääasiassa kassat olivat tarkastushetkellä asianmukaisessa kunnossa. Tarvittaessa suoritettiin seurantatarkastuksia varmistaaksemme, että havaitut puutteet oli korjattu asianmukaisesti. Työpaikkaselvitykset tehtiin suunnitellusti ja havaitut korjausehdotukset hoidettiin. Omavalvonnan toteutumista seurattiin sekä itse että terveystarkastajan toimesta. Oiva-raportit löytyvät valtakunnallisesta rekisteristä. Tarkastuskäyneillä ja selvityksissä havaittuihin epäkohtiin puututtiin ja tarvittaessa konsultoitiin kaupungin sisäistä tarkastusta.

Sisäisen valvonnan itsearviointi tehtiin ja käsiteltiin johtoryhmässä. Kehityskeskusteluissa käytettiin tukena osaamiskeskustelu-lomaketta. Osaamiskartoituksen perusteella järjestettiin henkilöstölle täydennyskoulutusta. Henkilöstö suorittaa säännöllisesti työn kannalta tarpeelliset koulutukset kuten hygieniapassin ja ensiapukoulutuksen. Riittävä tiedonsaanti varmistetaan säännöllisillä työpaikkakokouksilla ja tiedotteilla. Palautteita ja reklamaatioita saadaan eri kanavien kautta, eikä niiden keräämistä ja analysointia varten ole yhtenäistä järjestelmää. Kokonaiskuvan saamiseksi palautejärjestelmää kehitettiin vuonna 2024 ja sitä jatketaan vuonna 2025. Henkilöstön runsaiden poissaolojen vuoksi esihenkilöiden työaika menee paljon rekrytointiin ja henkilöstön järjestelyyn yksiköissä, jolloin aikaa ei jää riittävästi sisäiseen valvontaan. Tämä huomioidaan sisäisen valvonnan suunnitelmassa.

## **Toimintaympäristöanalyysi ja riskiarvio**

Vuoden 2024 aikana Kylän Kattaus -liikelaitoksessa on analysoitu toimintaympäristön muutoksia, tunnistettu tavoitteita uhkaavia riskejä, arvioitu niiden vaikutuksia ja toteutumisen todennäköisyyttä sekä laadittu tarvittavat suunnitelmat ja toimenpiteet merkittävimpien riskien hallitsemiseksi. Riskien arvioinnin, seurannan ja raportoinnin sekä dokumentoinnin tukena on käytössä yhdenmukainen työkalu, johon johtoryhmä dokumentoi riskiarvion ja toimenpiteet riskien pienentämiseksi. Valmiusryhmä arvioi valmiuteen ja varautumiseen liittyviä riskejä. Näin on muodostettu sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan suunnitelma, joka konkretisoi riskiprofiilin ja riskienhallinnan toimintamallin sekä prosessin tavoitteet ja vastuut.

Tehdyn riskiarvion perusteella Kylän Kattaus -liikelaitoksen merkittävimmät toimintaan ja tavoitteisiin vaikuttavat riskit, niiden hallintakeinot ja sisäisen valvonnan toimenpiteet esiteltiin johtokunnalle 14.12.2023 § 10. Arvioituja riskejä seurattiin Kylän Kattauksen johtoryhmässä ja niistä raportoititiin neljännesvuosikatsausten yhteydessä.

## **Merkittävimmät tunnistetut riskit ja tilikaudella toteutuneet merkittävät riskit**

### **Taloudelliset ja strategiset riskit**

Riskiarviossa merkittäväksi taloudelliseksi riskiksi arvioitiin talousarviossa pysyminen ja kaupungin yhteisistä riskeistä talouden epävarmuuden jatkuminen. Vuoden 2024 talousarvio oli edellisiä vuosia tiukempi talouden sopeutustoimien vuoksi, mikä heikensi mm. ruokapalvelujen kehittämistoimintaa. Talouden sopeuttamistoimien toimeenpano kesken vuoden vähensi palvelutarvetta suhteessa talousarvioon, eikä alijäämä vähentynyt suunnitellusti. Voimakas kustannusten, erityisesti elintarvikkeiden hinnan nousu vaikutti ruokapalvelun kannattavuuteen. Riskiä hallittiin tehostamalla toimintaa edelleen, priorisoimalla esimerkiksi hankintoja ja kehittämällä osaamista. Hankintasopimusten mukaisten sopimustuotteiden tilaamista valvottiin. Talousarviossa pysymistä vaikeutti lisäksi henkilöstön runsaat poissaolot lisäten henkilöstökustannuksia ja haastaen määräaikaisten keittiöhenkilöstön rekrytointia.

Kaupungin yhteisistä riskeistä merkittäväksi arvioitiin yhteisten prosessien toimimattomuus ja tehottomuus, mikä vaarantaa tavoitteiden saavuttamisen. Keskitetyn resurssin tavoitteena on tehostaa toimintoja poistamalla päällekkäisyyksiä, ja sopeutustoimien seurauksena toimialojen itse järjestämien tukipalvelujen resurssi vähenee. Koska Kylän Kattauksen hallinnon tehtäväkuvat ovat pirstaleisia ja laajoja, sisältäen myös palvelualueen substanssitehtäviä, resurssien edelleen pienentäminen olisi vaikuttanut siten, ettei kaupungin yhteisiä tehtäviä olisi voinut vähenevillä resursseilla hoitaa. Riski ei toteutunut.

### **Operatiiviset riskit**

Talousarviossa merkittäviksi operatiivisiksi riskeiksi arvioitiin määräaikaisten ja osa-aikaisten keittiöhenkilöstön puutteen sekä avainhenkilöiden poissaolojen vaikutukset ruokapalvelun toimintaan. Henkilöstön runsaat poissaolot haastoivat määräaikaisten henkilöstön rekrytointia ja vaikeuttivat talousarviossa pysymistä lisäten henkilöstökustannuksia. Riskiä äkillisissä poissaoloissa hallittiin varautumissuunnittelulla ja varahenkilöstön tehokkaalla työnkierrolla. Pidempien poissaolojen ennaltaehkäisemiseksi varhaisen tuen toimiin on kiinnitetty erityistä huomiota, pidetty tarvittaessa työterveysneuvotteluita tai tehty muita ennaltaehkäiseviä toimenpiteitä sairauspoissaolojen välttämiseksi. Työkyvyn ja työssäjaksamisen ylläpitämiseksi ja edistämiseksi toteutettiin tuettua Hyvinvoiva työntekijä -ryhmätoimintaa henkilöstölle sekä esihenkilöille yhteistyössä työterveyshuollon ja henkilöstöyksikön kanssa. Palaute ryhmältä oli kokonaisuudessaan myönteinen. Näillä toimilla sairauspoissaolojen määrä laski 6 % edellisvuoteen

verrattuna. Rekrytointisuunnittelua ja yhteistyötä henkilöstöpalveluiden ja oppilaitosten kanssa tehostettiin. Osa-aikaisen henkilöstön saatavuusongelman ratkaisemiseksi kolmen pienen palvelukeittiön ruokapalvelutyö ulkoistettiin. Avainhenkilöiden sijaisten perehdytystä tehostettiin mm. varahenkilöjärjestelmän, ennakoidun poissaolosuunnittelun, hallitun työkierron ja järjestelmien käyttökoulutuksen avulla. Asiantuntijatehtävissä on varmistettu sijaisparit ja riittävä tiedon jakaminen.

Kaupungin yhteisistä riskeistä merkittäväksi arvioitiin epävakaata turvallisuusympäristöä, joka vaikuttaa mm. elintarvikkeiden saatavuuteen, kustannusten nousuun sekä asiakkaiden ja työntekijöiden pahoinvoinnin lisääntymiseen, mikä taas lisää asiakas- ja työturvallisuushkia ja työstä poissaoloja. Riskiä hallittiin varhaisella puuttumisella ja parantamalla ruokapalvelun omaa varautumista.

Poliittiset lakot vaikuttivat ruokapalvelun toimintaan helmikuussa. Ruokapalvelu saatiin hoidettua etukäteisvarautumisen avulla, mm. tilaamalla elintarvikkeita etukäteen ja ruokalistamuutoksien.

### **Kokonaisarvio Kylän Kattaus -liikelaitoksen sisäisestä valvonnasta ja riskienhallinnasta**

Riskiarviointeihin perustuen Kylän Kattaus -liikelaitoksen sisäinen valvonta ja riskienhallinta ovat kokonaisuudessaan hyvällä tasolla. Sisäisen valvonnan itsearviointiin perusteella sisäistä valvontaa kehitetään vuonna 2025. Sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan toteutumista ja vaikuttavuutta arvioidaan säännöllisesti neljännesvuosiraportoinnin yhteydessä sekä riskienhallinnan työkalun avulla. Lisäksi keittiöissä tehdään säännöllisesti työpaikkaselvitykset, työsuojeluvaltuutettujen ja -asiamiesten käynnit sekä Oiva-tarkastukset.

### **Sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan kehittämiskohteet ja tavoitteet**

Viime vuosina on panostettu riskienarviointiin ja hallintaan. Vuonna 2024 otettiin käyttöön uusi riskienarvioinnin järjestelmä Reiska. Riskiarvioinnin prosessi tarkistetaan ja hyödynnetään aineistojen visualisointia niin, että vastuullisten on helpompi seurata tehtävään liittyvää tietoa. Tavoite liittyy laajempaan raportoinnin ja tiedolla johtamisen kehittämistarpeeseen. Sisäinen valvonta on jäänyt vähemmälle huomiolle. Sisäisen valvonnan itsearviointiin perusteella johtoryhmässä päätettiin, että vuonna 2025 panostetaan sisäiseen valvontaan mm. päivittämällä sisäisen valvonnan suunnitelma ja sisäisen valvonnan ohje. Kehityskohteina on mm. hyvän hallintotavan perusteet, kentän ohjauksen edelleen tiivistäminen ja sisäisen valvonnan merkityksen korostaminen ohjauskäynneillä. Tehtävänkuvien tarkistuksen yhteydessä tarkistetaan ja määritellään myös vastuut ja toimivaltuudet.

Eri kanavien kautta saapuvien palautteiden keräämistä, analysointia ja vaadittavien toimenpiteiden tekemistä varten otetaan vuonna 2025 käyttöön sisäinen järjestelmä, johon kaikki saapuneet palautteet kerätään. Palautteita ja niiden vaatimia toimenpiteitä käydään läpi jatkossa säännöllisesti esihenkilöpalaverissa ja johtoryhmässä. Tämä parantaa asiakastytyvyyttä ja kehittää ruokapalvelun toimintaa edelleen.